O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI VAZIRLIGI

NIZOMIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

A.K.Kirgizbayev

2023 yil “29” 08

Ro‘yxatga olindi: № BD-60112100-1.06

2023 yil “29” 08

KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110000 – Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60112100-Milliy g‘oya, ma’naviyat asoslari va huquq ta’limi

Toshkent – 2023

Сканировано с CamScanner

Fan/modul kodi KH1106		O'quv yili 2023-2024	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 5	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Konstitutsiyaviy huquq		76	104	180

2.	**I. Fanning mazmuni.**

Fanni o'qitishdan maqsad –konstitutsiyaviy huquq fani, uning O'zbekiston Respublikasi huquqiy tizimida tutgan o'rni va roli, konstitutsiyaviy huquq manbalarining xususiyati to'g'risidagi tasavvurlarni shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi – Konstitutsiyaviy huquq fani mavjud ijtimoiy munosabatlarga huquq normalarining mos kelishi masalasini o'rgnib, ijtimoiy munosabatlarni yanada to'g'riroq tartibga solish, ularning rivojlanishiga imkon beradigan huquq normalarini yaratish, mavjudlarini takomillashtirish.

II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

I – MODUL. Konsitutsiyaviy huquq tushunchasi

1-mavzu. Konstitutsiyaviy huquqining umumiy tavsifi va uning nazariya asoslari

O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyaviy huquqi tushunchasi va predmeti. Konstitutsiyaviy huquq huquqning yetakchi sohasi sifatida. Konstitutsiyaviy huquq manbalari. Konstitutsiyaviy huquqiy munosabatlar. Konstitutsiyaviy huquqiy munosabat subyektlari. Konstitutsiyaviy huquq tizimi, Konstitutsiyaviy huquq vazifalari, konstitutsiyaviy-huquq normalari masalalarining yoritilishi.

2-mavzu. Yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasisining qabul qilinishi.

Yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasisining qabul qilinishiga bo'lgan zarurat. Yangi Konstitutsiyasi xalqimiz mualliflligida yaratilishi. Konstitutsiyada jahon konstitutsiyaviy rivojlanish tajribalalari hamda milliy qadriyatlarning aks etishi.Konstitutsiyaning tuzilishi.

3-mavzu. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining asosiy prinsiplari

Davlat suvereniteti va uning konstitutsiyaviy asoslari. Xalq hokimiyatchiligining konstitutsiyaviy asoslari. Konstitutsiya va qonunning ustunligi. Tashqi siyosatning konstitutsiyaviy asoslari

4-mavzu. Inson va fuqarolarning asosiy huquqlari va erkinliklari

Inson huquqlari va fuqaro huquqlari, erkinlik, majburiyat tushunchalari.Inson huquqlari turlari. Shaxsiy, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va ekologik huquqlar . Huquq va erkinliklarning konstitutsiyaviy cheklanishi. Huquq va erkinlik kafolatlari.

5-mavzu. Fuqarolarning konstitutsiyaviy burchlari

Konstitutsiya va qonunlarga rioya etish. Boshqalarning huquq va erkinliklarini hurmat qilish.Tarixiy, ma'naviy, madaniy, ilmiy va tabiiy merosini asrash. Atrof tabiiy muhitga extiyotkorona munosabatda bo'lish. Soliq va yig'imlarni to'lash. Vatanni himoya qilish himoya qilish.

6-mavzu. O'zbekiston Respublikasida fuqarolik

Shaxsning konstitutsiyaviy maqomi. Fuqarolik tushunchasi. Yagona fuqarolik. Fuqarolarning tengligi.Fuqarollikka ega bo'lish asoslari.
Fuqarolikni yo'qotish. Fuqarolar huquqlarini himoya qilish. Chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning huquqiy holati. Fuqarolik masalalari bilan shug'ullanuvchi davlat organlari.

II – MODUL. Jamiyat va shaxs

7-mavzu. Jamiyatning iqtisodiy negizi.

Mulk shakllari va teng huquqligi.Xususiy mulkni daxlsizligi va davlat tomonidan himoya qilinishi.Iqtisodiy faoliyat tadbirkorlik va mehnat qilish erkinligi.Istemolchi huquqlarining ustunligi.Mulkka egalik qilish va mulkdan maxrum qilish asoslari.Umummilliy boyliklar va ulardan foydalanish hamda muhofaza qilish.

8-mavzu. Fuqarolik jamiyati institutlari

Fuqarolik jamiyati institutlari va ularning faoliyati qonunga muvofiq amalga oshirilishi.Jamoat birlashmalari. Kasaba uyushmalari.Siyosiy partiyalarning hokimiyatda ishtiroki.Konstitutsiyaviy tuzumga qarshi faoliyat yurituvchi birlashmalar tuzishning ta'qiqlanishi. Yoshlar tashkilotlari. Davlat va diniy tashkilotlar munosabati.

9-mavzu. Oilaning konstitutsiyaviy asoslari

Oila jamiyatning asosiy bo'g'ini. Oilaning jamiyat va davlat tomonidan muhofaza qilinishi.Nikoh tuzish asoslari. Ota-onalarning voyaga yetmagan farzandlar oldidagi majburiyati. Davlatning ota-onalar vasiyligidan mahrum bo'lgan hamda yetim bolalarni boqish, tarbiyalash, o'qitish vazifasi. Onalik, otalik va bolalik davlat tomonidan muhofaza qilinishi. Davlatning yoshlar huquqlari himoya qilinishini ta'minlashi.Voyaga yetgan, mehnatga layoqatli farzandlarning ota-onalariga g'amxo'rlik qilishga majburligi. Ommaviy axborot vositalari.

Сканировано с CamScanner

10-mavzu. O'zbekistonning ma'muriy-hududiy tuzilishi.

O'zbekistonning davlat tuzilishi shakli.O'zbekistonning ma'muriy-huquqiy tuzilishi.Ma'muriy- huquqiy birliklarni tashkil etish va tugatish tartibi. Qoraqalpog'iston respublikasi

11-mavzu. Saylov huquqi va tizimi.

Saylov tizimi va saylov huquqi tushunchasi.Saylov huquqi prinsiplari.Saylovlarda erkinlikni ta'minlash.Saylov jarayoni va subyektlari. Saylov senzlari. Saylov o'tkazish muddatlari. Saylov kampaniyasini e'lon qilish. Takroriy ovoz berish va takroriy saylov.

12-mavzu. O'zbekiston Respublikasining Oliy Majlisi

Oliy Majlisning davlat hokimiyati tizimidagi o'rni va vazifasi. Oliy Majlisning tarkibiy tuzilishi. Oliy Majlis Qonunchilik palatasi va Senatini tashkil etish. Palatalarning huquqiy maqomi va ichki tuzilishi. Palatalarning birgalikdagi va mutlaq vakolatlari. Qonunchilik jarayoni. Qonunchilik tashabbusiga ega bo'lgan subyektlar. Qonunchilik palatasi deputati va Senat a'zolarining huquqiy maqomi.

13-mavzu. O'zbekiston Respublikasining Prezidenti

Prezident maqomi. Prezidentning saylash tartibi.Prezident vakolatlari. Prezident faoliyatining kafolatlari.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilinadigan normativ-huquqiy hujjatlar. Prezident tomonidan Oliy Majlisning Qonunchilik palatasi va Senatini tarqatib yuborish tartibi.

14-mavzu. O'zbekiston Respublikasining Vazirlar Mahkamasi

Vazirlar Maxkamasini shakllantirish. Vazirlar Maxkamasi tarkibi. Vazirlar Maxkamasining vazifasi. Mahalliy ijro hokimiyati organlari. Bosh vazirga nisbatan ishonchsizlik votumi bildirish tartibi. Vazirlar Mahkamasi tomonidan qabul qilinadigan normativ-huquqiy hujjatlar

15-mavzu. Mahalliy davlat hokimiyati asoslari

Mahalliy davlat hokimiyati organlari tizimi, vazifasi. Xalq deputatlari mahalliy Kengashlari – davlat hokimiyatining vakillik organi. Mahalliy kengashlarni tashkil etish tartibi, tarkibi, faoliyat shakli.Mahalliy Kengash deputatlarining huquqiy maqomi. Mahalliy ijroiya hokimiyati organlari. Hokim – vakillik va ijro hokimiyati boshlig'i. Hokimlarni lavozimga tayinlash va lavozimidan ozod etish tartibi. O'zbekiston Respublikasida sud hokimiyati

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Konstitutsiyaviy huquq predmeti, tushunchasi va uslublari
2. Konstitutsiya va davlat, konstitutsiyaning printsiplari va xususiyalari, konstitutsiyalarning turlari.
3. O'zbekiston respublikasi konstitutsiyaviy huquqi normalari tushunchasi, manbalari va tizimi
4. O'zbekiston respublikasi davlat suvereniteti
5. O'zbekiston respublikasida xalq hokimiyatchiligi
6. Konstitutsiya va qonunning ustunligi
7. O'zbekiston respublikasi tashqi siyosatining konstitutsiyaviy asoslari
8. O'zbekiston respublikasi konstitutsiyasida inson huquqlariga xos umumiy qoidalar
9. O'zbekistonda fuqarolik va uning konstitutsiyaviy asoslari
10. Shaxsiy huquq va erkinliklar
11. Siyosiy huquqlar
12. Iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va ekologik huquqlar.
13. O'zbekistonda inson huquqlari va erkinliklarining konstitutsiyaviy kafolatlari
14. O'zbekistonda fuqarolar burchlarining konstitutsiyaviy asoslari
15. Jamiyatning iqtisodiy negizlari
16. Fuqarolik jamiyati institutlari
17. Oilaning konstitutsiyaviy asoslari
18. O'zbekiston Respublikasining ma'muriy-hududiy tuzilishi
19. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi
20. O'zbekiston Respublikasining Prezidenti
21. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi- ijro etuvchi hokimiyat.
22. Sud hokimiyati
23. Mudofaa va xavfsizlik

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Auditoriyadan tashqari vaqtda bajariladigan mustaqil ishlar quyidagi turlarda amalga oshirilishi tavsiya etiladi:

- esse – dolzarb mavzu bo'yicha shaxsiy fikrini tanqid, publitsistik va boshqa janrlarda yozma bayon qilish;
- dokladlar tayyorlash;
- kurs ishi yozish;
- konspekt yozish;
- glossariy tuzish;
- individual va guruhiy o'quv loyihasi;
- keys-topshiriqlarini bajarish;
- mavzuli portfoliolar tuzish;
- axborot-tahliliy materiallar bilan ishlash;
- manbaalar bilan ishlash;
- infografika tuzish;
- chizma-tasviriy modellar (intellekt-kart, freym, mantiqiy graf va h.k.) yaratish;
- multimediali taqdimotlar yaratish;
- darslarning metodik ishlanmalarini tayyorlash;
- darsdan tashqari mashg'ulotlar ishlanmalarini tayyorlash;

ta'lim yo'nalishi(mutaxassislik)ning xususiyatidan kelib chiqqan holda mustaqil ishlarning boshqa turlaridan foydalanish mumkin.

Сканировано с CamScanner

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy huquq tushunchasi .
2.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy huquqi predmetining o'ziga xos xususiyatlari .
3.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy huquqi obekti.
4.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy huquqi subektlari.
5. O'zbekistong Respublikasi Konstitutsiyaviy huquqi o'quv kursining metodlari
6. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy huquqining tizimi.
7.O'zini-o'zi nazorat qilish savollari.
8.Konstitutsiya tushunchasi
9.Konstitutsiyaning mohiyati
10.Konstitutsiyalarni turkumlarga (turlarga) bo'lish (klassifikatsiyalash)
11.Formal va moddiy Konstitutsiya. Yuridik va amaliy Konstitutsiya.
12.Konstitutsiyaning yuridik xususiyatlari
13.Konstitutsiyaning yuridik mazmuni
14.Konstitutsiyaning funksiyalari
15.Konstitutsiyaning tuzilishi
16.Konstitutsiya loyihalarini tayyorlash
17.Konstitutsiyani qabul qilish usullari
18.O'zini-o'zi nazorat qilish savollari
19.Konstitutsiyaviy–huquqiy normalar tushunchasi va ularning o'ziga xos xususiyatlari
20.Konstitutsiyaviy-huquqiy normalarning tuzilishi va turlari
21.Konstitutsiyaviy-huquqiymunosabatlar, ularning subektlari, obektlari va turlari
22.Konstitutsiyaviy huquqning manbalari
23.O'zini - o'zi nazorat qilish savollari
24.O'zbekiston respublikasi davlat suvereniteti
25.O'zbekiston respublikasidaxalq hokimiyatchiligi
26.Xalq – davlat hokimiyatining birdan-bir manbayi
27.Konstitutsiya va O'zbekiston xalqi
28.Referendum – bevosita demokratiya shakli
29.O'zbekiston Respublikasida davlat hokimiyatining bo'linish prinsipi
30.Siyosiy va mafkuraviy xilma-xillik – demokratiya sharti
31.Xalq hokimiyatchiligi va umuminsoniy qadriyatlar
32.Ijtimoiy adolat va qonuniylik – demokratiyaning muhim sharti
33.Konstitutsiya va qonunning ustunligi
34.O' zbekiston respublikasi tashqi siyosatining konstitutsiyaviy asoslari
35.O'zbekiston – xalqaro huquq subekti
36.O'zbekiston Respublikasi tashqi siyosatining asosiy tamoyillari
37.O'zbekiston Respublikasi tashqi siyosatining huquqiy asoslari
38.O'zbekistonning xalqaro tashkilotlar va xorijiy davlatlar bilan hamkorligi
39.Inson va fuqarolarning konstitutsiyaviy huquq va erkinliklarining tushunchasi
40.Fuqarolarning qonun oldida tengligi konstitutsiyaviy tamoyilining mohiyati

3.

VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- "Konstitutsiyaviy huquq" fanining tushunchasi, kategoriyasi va asosiy prinsiplarini, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi asosiy bo'limlarining mohiyatini, O'zbekistonda davlat va huquqiy rivojlanish xususiyatlarini bilish, O'zbekiston Respublikasi davlat tuzilishi va boshqaruv shaklini bilish, O'zbekiston Respublikasida inson va fuqaroning majburiyat va erkinliklari asosiy huquqlarini bilish, ularni himoya qilish usullari va cheklash imkoniyatlarini, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish, davlat organlari tizimini va ularning faoliyati prinsiplarini, davlat va jamiyat xayotida konstitutsiyaning ahamiyatini bilish, asosiy huquqiy aktlarni mazmunini bilish, konstitutsiyaviy tartibga solishning predmet va metodini bilish, konstitutsiyaviy huquqning fan sifatida shakllanishi va rivojlanishining, davlat tuzilishining tavsifini, davlat va shaxs, davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning asosiy konstitutsiyaviy prinsiplari, davlat hokimiyati tizimining faoliyati va shakllanishi, bevosita demokratiya shakllarini amalga oshirish, konstitutsiyaviy odil sudlovni amalga oshirish haqida **tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)**

-Konstitutsiyaviy huquqning xususiyatlarini to'g'ri anglash, jamiyatda bo'layotgan siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni konstitutsiyaviy qonunchilik bilan bog'lay olish, konstitutsiyaviy-huquqiy normalarni sharhlashni, konstitutsiyaviy -huquqiy analiz haqida taassurotga ega bo'lish, hujjatlarni tuzishni bilish, uning amalga oshirish asosiy metodlarini tahlil qilish hamda konstitutsiyaviy qonunchilik sohasidagi normativ aktlar ustida ishlash uchun kerakli materiallarni tayyorlash, konstitutsiyaviy normalarni yetkaza bilish, konstitutsion-huquqiy boshqarish haqida bilishi va ulardan **foydalana olishi; (ko'nikma).**

-Konstitutsiyaviy-huquqiy analizni bilish, o'qish davomida olgan bilimlarni kasbiy va jamiyat-siyosiy faoliyatda ijodiy qo'llay bilish, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida kafolatlangan asosiy huquq va erkinliklarni professional faoliyatida, mamlakatning jamiyat va davlat hayotida ishtirok etishda kvalifikatsion va professional qo'llay bilish, Konstitutsiyaning asosiy qoidalari bo'yicha tushuntirish ishlari olib bora olish, nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llay olish, konstitutsiyaviy huquqning zamonaviy uslublarini qo'llay olish haqida **malakalarga ega bo'lishi kerak.**

4.

VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;

Сканировано с CamScanner

	• jamoa bo‘lib ishlash va hioya qilish uchun loyihalar
5.	**IX. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	**X. Asosiy adabiyotlar:** 1..A.X.Saidov va boshqalar Konstitutsiyaviy huquq Darslik. T. «Complex Print» nashriyoti .-2019. 2.O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga sharh. Mualliflar jamoasi – T.: TDYUI nashriyoti, 2012. – 649 b. 3.Xusanov O.T. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyaviy huquqi // Darslik – T.: TDYUI nashriyoti, 2012. – 564 b. **XI. Qo‘shimcha adabiyotlar** 1.Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Mamlakatimizni 2016 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017 yilga mo‘ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo‘nalishlariga bag‘ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma’ruza, 2017 yil 14 yanvar / Sh.M. Mirziyoyev. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. – 104 b. 2.Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi ma’ruza. 2016 yil 7 dekabr /SH.M.Mirziyoyev. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – 48 b. 3.Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Mazkur kitobdan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2016 yil 1 noyabrdan 24 noyabrga qadar Qoraqalpog‘iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri saylovchilari vakillari bilan o‘tkazilgan saylovoldi uchrashuvlarida so‘zlagan nutqlari o‘rin olgan. /SH.M.Mirziyoyev. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b. 4.Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Yangi O‘zbekiston strategiyasi.-Toshkent, 2021. -458 b. **Axborot manbalari** http://www.edu.uz–O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi sayti. http:www.uzedu.uz – O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi sayti. http://www.gov.uz– O‘zbekiston Respublikasi xukumati portali. www.pedagog.uz www.tdpu.uz www.pedagog.uz www.edu.uz www.natlib.uz (A.Navoiy nomidagi O‘z.MK) www.ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta’lim resurslari portali
7.	**Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil “ 29 ” 08 dagi qarori bilan tasdiqlangan**
8.	**Fan/modul uchun ma’sul:** Akayeva N.M. TDPU, “Ma’naviyat asoslari va huquq ta’limi” kafedrasi v/b professori, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori,(Ph.D).
9.	**Taqrizchilar:** A.A.Dadasheva - Toshkent Davlat transport universiteti Xalqaro ommaviy huquq kafedrasi mudiri yu.f.d., professor M. Sattarova –Tashkent shahar yuridik texnikumi o‘qituvchisi, yuridik fanlari nomzodi

„Ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi"
kafedrasi mudiri [signature] R.Jumaniyozov

Сканировано с CamScanner